

23. Interpelácia poslankyne Národnej rady Slovenskej republiky A. Zemanovej na podpredsedu vlády a ministra životného prostredia Slovenskej republiky L. Sólymosa podaná 4. apríla 2019 vo veci vplyvu znečisteného ovzdušia na zdravie obyvateľov v obci Rovinka a v okolí

Anna Zemanová

Poslankyňa Národnej rady Slovenskej republiky

KANCELÁRIA PREDSEDU NÁRODNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY		
Dátum zaevidovania: 04-04-2019		
Číslo spisu: PRNDS-255/2019		
Listy: 4/	Prílohy: ✓	
RZ	ZH	LU

V Bratislave dňa 4.4.2019

Vážený pán minister,

v súčasnosti sa na podnet občanov zaoberám aj problematikou znečistenia životného prostredia v obci Rovinka a v okolí. Bola som prizvaná aj na verejné stretnutie občanov v obci – Dialóg o (čistom) ovzduší za účasti zástupcov samosprávy, Úradu verejného zdravotníctva, Slovnaftu a.s., žiaľ bez účasti zástupcu rezortu životného prostredia.

Problematika je veľmi zložitá a týka dopadov znečisteného životného prostredia na zdravie obyvateľov, konkrétne v dôsledku zlej kvality ovzdušia môže ísť o chronické účinky na ľudské zdravie. Obec sa nachádza v blízkosti rafinérie Slovnaft a mestskej spaľovne komunálneho odpadu, cez obec prechádza štátna cesta I. triedy s prehustenou premávkou a v bezprostrednej blízkosti obce sa momentálne stavia diaľnica D4/R7. **Občania majú prirodzené obavy o svoje zdravie z dôvodu zlej kvality ovzdušia, ktoré sa na základe ich vnímania neustále zhoršuje, čo potvrdzujú aj neautorizované merania na prenosných meracích zariadeniach, ktoré boli nútení si zabezpečiť pre osobnú potrebu a bezpečnosť.**

Podľa dostupných verejných informácií v obci Rovinka sa nenachádza meracia stanica zaradená do siete monitorovacích staníc NMSKO. Najväčší zdroj znečistenia ovzdušia v blízkom okolí, Slovnaft, a.s., disponuje automatizovanými meraniami emisií na zdroji, avšak netýka sa to všetkých prevádzok. **Tieto, ale ani iné merania, nie sú pre občanov Rovinky verejne dostupné.**

Občania majú právo na úplne a aktuálne informácie o stave životného prostredia tak, aby sa vedeli v prípade zhoršenej situácie zariadiť, aby dopady na ich zdravie a pohodu boli minimalizované. Ide o pobyt vonku, prechádzky s deťmi, či vetranie v domácnosti, ktoré musia obmedzovať práve v čase kedy je ovzdušie obzvlášť znečistené. Silný dráždivý zápach, vysoké hodnoty $PM_{2,5}$ a PM_{10} spolu s vysokou prašnosťou ohrozujú tamojšie životné prostredie, ktoré však bez objektivizovaného merania je ťažko preukázateľné. Vyskytujú sa aj prekročenia iných znečisťujúcich látok, napríklad benzénu.

Konkrétnym podnetom k predloženiu interpelácie sú informácie, že napríklad v dňoch 22. marca a 25. marca 2019 občania obce Rovinka ako aj širšieho okolia (Podunajské Biskupice, Dunajská Lužná, Kalinkovo, Hamuliakovo, Miloslavov...dokonca až v Rohovciach) cítili v ovzduší dráždivý štipľavý zápach. Vzhľadom na predchádzajúce stanoviská SIŽP zozbierané od občanov menovaných samospráv (v období od r. 2017 do súčasnosti) s najväčšou pravdepodobnosťou mohlo ísť o agresívnu chemickú látku neznámej povahy. Občania sa sťažovali na škrabanie v hrdle a podráždenie dýchacích ciest, ukrývali sa v uzatvorených priestoroch. Nikto kompetentný im žiadnu informáciu či varovanie o úniku látky (včas) neposkytol. Problém so zápachom sa objavuje pravidelne.

Chcem poukázať na skutočnosť, že územie dlhodobo nie je monitorované poverenou organizáciou MŽP SR - čiže SHMÚ. **Najbližšia stanica NMSKO pri severozápadnom prúde vzduchu je až v Topoľníkoch (60 km od obce).**

V minulom roku z oznámení o výsledku šetrení podnetov z apríla 2018, SIŽP uviedla: „Podnety sa týkali zápachu v období 26.1. – 1.2.2018 s najväčšou intenzitou zápachu cez víkend 27.1. a 28.2. 2018 (pozn. kedy je zvyčajne najviac ľudí vonku na prechádzkach). Dňa 20. a 27.2. 2018 bola vykonaná kontrola, ktorá zistila prekročenie emisného limitu benzénu o 723 mg/m³! Podľa veternej ružice v sledovanom týždni prevládala smer vetra od rafinérie do Podunajských Biskupíc a Rovinky.“... V zázname z apríla 2018: „Dlhodobý zápach z rafinérie Slovnaft, a.s. na ktorý sa sťažujú viacerí

podávateľa podnetov, môže byť spôsobený poruchou na Rekuperačnej jednotke pár Z77.1 alebo na Plničke železničných a cestných cisterien.“ O náprave nemáme vedomosť.

Obec Rovinka je vystavená hneď niekoľkým potencionálnym zdrojom znečistenia ovzdušia: doprava v rámci štátnej cesty I. triedy vedúcej centrom obce, rafinéria Slovnaft, Spaľovňa OLO, výroba stavebnej chémie Stachema, výstavba D4/R7, nelegálne skládky odpadu (napríklad skládka bývalej spoločnosti VASSAL EKO) a ďalšie prevádzky.

Úrad verejného zdravotníctva SR žiadosť o riešenie situácie poslankyne obecného zastupiteľstva postúpil MŽP SR a MŽP SR odporúčalo obrátiť sa na Ministerstvo vnútra SR konkrétne na civilnú ochranu.

Vážený pán minister,

odkazovanie občanom, aby sa jednotlivo obracali či už na rezort zdravotníctva, alebo rezort vnútra poukazuje na systematické zlyhania v prístupe ku zlepšeniu stavu ovzdušia.

Vo vládnom dokumente Priebežná implementačná správa za 1. polrok 2018 (Zdravotníctvo, doprava, informatizácia, vzdelávanie, životné prostredie, trh práce a sociálne politiky) k vládnemu projektu Hodnota za peniaze, v rámci ktorého vláda SR plánuje zreformovať pravidlá, nastaviť procesy a posilniť inštitúcie, ktoré podporia prijímanie dobrých rozhodnutí vo verejnom záujme a významne zvýšia hodnotu za peniaze v slovenskom verejnom sektore **sa uvádza, že je potrebné zvýšiť počet monitorovacích staníc, skvalitniť metodiku výpočtu množstva jednotlivých znečisťujúcich látok, zlepšiť monitoring kvality a znečistenia ovzdušia.** Je zrejmé, že súčasný počet monitorovacích staníc nestačí. SHMÚ malo obstať 14 nových monitorovacích staníc, ako súčasť projektu „Skvalitnenie Národnej monitorovacej siete kvality ovzdušia“, čo však stále nie je dostatok. **Uvedomujem si, že samotné meranie problém znečisteného ovzdušia nevyrieši, ale ani klamanie samých seba, že je všetko v poriadku, a to len z dôvodu, že znečistenie nemonitorujeme.**

Chcem poukázať na niektoré vládou SR schválené dokumenty. Napríklad: - 5. Akčný plán pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky sa uvádza, citujem: že „*Životné prostredie, prírodné ako aj človekom pretvorené, patrí k faktorom, ktoré ovplyvňujú zdravie človeka a jeho životnú pohodu (tzv. environmentálne zdravie). Vystavenie človeka škodlivinám z prostredia môže byť spúšťačom vzniku chorôb, najčastejšie chronických, ktoré zbytočne oberajú jednotlivca o roky prežité v zdraví a pohode. Nový akčný plán (NEHAP V.) má reflektovať definované priority Ostravskej deklarácie, ktoré boli výsledkom 7 ročného úsilia členských štátov WHO/EURO o nastavenie nových priorít v oblasti environmentálneho zdravia. Vzhľadom na negatívne dopady znečisteného ovzdušia na ľudské zdravie, existuje odôvodnený predpoklad, že zlepšenie kvality ovzdušia t.j. zníženie koncentrácie znečisťujúcich látok v ovzduší bude mať pozitívny dopad na zdravie ľudstva, dôjde k zníženiu nákladov na liečbu i nákladov plynúcich z práceneschopnosti obyvateľov. Tento efekt sa však môže prejaviť až s určitým časovým odstupom po tom, ako dôjde k zlepšeniu kvality ovzdušia.*

Dôležitým predpokladom pre znižovanie znečistenia ovzdušia je informácia o tom, z akých zdrojov konkrétne znečistenie pochádza a do akej miery je škodlivé pre zdravie a životné prostredie. Ďalším krokom po identifikácii oblastí s nevyhovujúcou kvalitou ovzdušia (ORKO) je postupné napravenie tejto situácie a zlepšenie kvality ovzdušia minimálne na úroveň stanovenú legislatívou EÚ. Je nevyhnutné správne identifikovať, zanalyzovať, vyhodnotiť a vybrať opatrenia, ktoré povedú k úspešnému riešeniu nevyhovujúcej situácie v oblasti kvality ovzdušia na Slovensku“, koniec citátu.

Vážený pán minister,

zatiaľ čo ľudia na Slovensku musia dýchať znečistené ovzdušie, prostredníctvom Environmentálneho fondu bola opakovane poskytnutá štátna pomoc vysoko ziskovým spoločnostiam, ktoré sú významnými znečisťovateľmi ovzdušia. Medzi príjemcami bol aj Slovnaft, či U.S.Steel Košice. Štátna pomoc nie je nárokovateľná.

V uvedených súvislostiach žiadam o zodpovedanie nasledovných otázok :

- Na základe akých priorít sa rozmiestňujú monitorovacie stanice?
- Na základe akých priorít bola vyhlásená „Schéma štátnej pomoci pre podniky v odvetviach a pododvetviach, v prípade ktorých sa predpokladá značné riziko úniku uhlíka v súvislosti s premietnutím nákladov emisných kvót v rámci EUETS do cien elektrickej energie v znení dodatku č. 1“ v rokoch 2017, 2018 a 2019?
- Aké ďalšie opatrenia pripravujete k zlepšeniu informovanosti obyvateľstva o kvalite ovzdušia do konca roka 2019?

S úctou

Vážený pán minister
László Sólymos
Ministerstvo životného prostredia
Nám. Ľ. Štúra 1
812 35 Bratislava